

Índex

Resum	5
Introducció	7
Objectius	9
Desenvolupament	10
Eina de dibuix de recorregut	13
Conceptes	15
Walking art	15
Camí	16
Casa	17
Dibuix	18
Referents	21
Perejaume	21
Richard Long	23
Hamish Fulton	24
Conclusions	25
Bibliografia/ webgrafia/ filmografia	27
Annex	29

Resum

El que es pot veure en aquest treball, de forma resumida, és el transcurs d'un període de temps i com aquest influeix a l'experiència sobre les persones. La reflexió d'aquest creixement personal esdevé real i tangible quan és exposada en forma de recorregut i es pot observar tot el que es troba entre l'inici i final d'aquest. En el treball, el recorregut esdevé una unió entre dos cases que es troben a dos poblacions diferents, i en conseqüència les diferències entre ambdues creen una confrontació en aquest transcurs d'espai temps.

Resumen

Lo que se puede ver en este trabajo, de forma resumida, es el transcurso de un periodo de tiempo y como este influye a la experiencia sobre las personas. La reflexión de este crecimiento personal deviene real y tangible cuando es expuesta en forma de recorrido y se puede observar todo lo que se encuentra entre el inicio y el final de este mismo. En el trabajo, el recorrido es una unión entre dos casas que se encuentran en dos poblaciones distintas, y en consecuencia las diferencias entre ambas crean una confrontación en este periodo de tiempo y espacio.

Abstract

What can be observed in this work, with a summarized method, is the course of a period of time and how it affects people's experience. The reflection of this personal growth becomes real and tangible when it is showed as an itinerary and it's possible to observe everything between the beginning and the end of it. In this work, the path becomes a union with two houses from different locations so the difference among them creates a confrontation during this period of time and distance.

Introducció

Marxar de casa

Tot comença quan decideixo estudiar el grau en Belles Arts. Provinc d'una zona rural en la qual treballa; i visc del què em proporciona el territori, igual que tanta gent amb la que comparteixo poble. Aquesta xarxa social em crea com a persona i m'emmotlla intrínsecament amb la vida de pagès.

Les meves inquietuds porten a enfocar la meva formació acadèmica amb relació a l'art i tècniques artístiques com el dibuix. Això provoca un canvi ja que em veig obligat a desplaçar-me de població en diverses ocasions, l'últim lloc dels quals és Barcelona. Si hagués pogut trobar el mateix tipus d'estudis en algun altre indret, no tan lluny i no tan diferent, sens cap dubte l'hauria escollit, però l'inici d'aquest camí comença quan no tinc cap altra opció que buscar un pis a la ciutat per poder aconseguir els meus objectius.

Lloc nou

Després de viure quatre anys a la gran ciutat, em fa por la idea de poder acostumar-m'hi, no és que no vulgui, però la meva manera d'enfocar el transcurs vital de la meva persona no compagina el tipus de vida que porta un individu qualsevol dins aquest laberint de quitrà i formigó. Encara avui en dia em pregunto perquè és possible que milions de mamífers visquin en comunitat sense intentar escapar, en lloc de caminar explorant, de forma natural, nous horitzons propers acostant-se a espais que connectin amb els seus instints.

Poc temps després de començar a viure en la què haurà estat la meva segona casa durant quatre anys, ja vaig tenir la sensació d'angoixa i saturació cap a la massificació de Barcelona, on has de saber controlar els temps d'espera i l'embotiment de gent en els viatges de transport públic o fins hi tot pel carrer. Preguntant i observant als companys que he tingut aquests anys, me n'he adonat que fins hi tot la manera de relacionar-se amb els altres és molt diferent amb la manera que tinc jo mateix de fer-ho, i això m'ha provocat uns sentiments d'aïllament i soledat força marcats que no m'han deixat gaudir lliurement i amb profunditat de la meva estada a la universitat i a Barcelona en general.

Falsa realitat

Un dels punts que inicien la meva proposta artística, sorgeix quan la gent que viu a la urbanització, parla sobre conceptes relacionats amb la societat i el medi rurals que jo els entenc com a erronis. La seva forma pedant de parlar-ne i en algunes ocasions amb un cert menyspreu o burla va fer-me reflexionar, no enfadar. Em vaig adonar que l'únic que havien vist del què parlaven com si fos una realitat irrefutable, era el què havia sortit a la televisió, alguna informació extreta d'internet i en algun petit contacte que havien realitzat a la muntanya o en alguna casa rural.

La idea de mostrar d'una forma més o menys real el meu medi rural, tan diferent al que es pot veure a través d'una pantalla, va anar creixent en el meu interior i ha acabat esdevenint l'eix en el que gira la meva proposta de treball durant aquest últim curs. Aquesta inquietud desenvolupa la intenció de mostrar a través dels meus projectes una visió realment aproximada del que per a mi és l'autèntic medi rural i el que suposa ser o formar part de pagès.

És aquí on s'inicia paral·lelament una crítica als mitjans de comunicació i a la falta de criteri de molts consumidors. La societat moderna actua davant la pantalla sense qüestionar-se el què hi veu i en conseqüència, es viu en una realitat virtual que deixa de banda quasi per complet la realitat física que hi ha més enllà de les xarxes socials i d'internet.

Lligams amb el TFG

En les assignatures d'art i paisatge, i actituds interdisciplinàries, vaig poder afrontar aquest mateix tema de forma plàstica sobre paper, més o menys figurativa, la qual cosa em va ajudar a endreçar millor les idees i pensar en si podria realitzar un TFG parlant d'aquest mateix tema. En el cas d'actituds interdisciplinàries vaig realitzar dos dibuixos a grafit sobre paper on s'hi veien representades, de forma lineal i completament figurativa, dos imatges que corresponien a la vista que m'ofereixen les dos habitacions en les què dormo, la del poble i la de Barcelona. D'aquesta manera i amb l'ajuda de dades recollides vaig poder demostrar de forma formal la diferència física que hi ha entre ambdós llocs evocant a pensar més enllà del què simplement es pot veure amb els ulls.

Vistes des de les habitacions de Barcelona i del poble. Albert Colell. 2018

Pel que fa a art i paisatge, se'm va obrir una porta completament diferent a la que havia estat acostumat a treballar fins aleshores. Esperar, sentir i veure van ser els verbs que acompanyaven la meva nova metodologia de treball, que em va servir per iniciar un retorn al meu lloc i estar en contacte amb la terra que jo mateix treballava.

Aquesta connexió va ser la que em va fer decidir el tarannà del meu TFG que es desenvoluparà en el transcurs d'una caminada realitzada entre Barcelona i el meu poble. Dos mons tan diferents units pel meu trajecte.

Objectius

Primerament, entenc que l'objectiu inicial per a tothom que realitza el TFG és aprovar-lo i superar-lo. Però m'agradaria afegir que com a mínim en el meu cas, és un repte personal, ja que a part de voler superar l'assignatura de TFG, també vull extreure el tema del què parla el treball. Ensenyar-me a mi mateix que tinc les capacitats suficients per sortir de Belles Arts preparat per poder explicar el que em sigui convenient, artísticament parlant, i que el resultat serà adient i conseqüent en totes les meves propostes.

Un cop plantejat el treball, un dels meus objectius és arribar a destí. No per la importància del fet en sí com assoliment d'una victòria, sinó bàsicament perquè si no arribo no podré experimentar completament el viatge i en conseqüència la realització del treball es veurà truncada. Per tant, arribar és primordial per la correcta producció d'aquest TFG. A més a més també serà una forma de demostrar-me capaç físicament per assolir aquest tipus de caminades, la qual cosa em fa bastant respecte.

Un dels punts importants per ajudar a la comprensió del gest que realitzo és la creació d'un vídeo documental sobre el viatge. El que vull aconseguir amb el vídeo és apropar a l'espectador, d'una forma clara i més o menys realista, a les sensacions viscudes durant la ruta, fent reflexionar sobre les adversitats que em vaig trobant, les quals encara no en soc coneixedor a l'hora d'escriure aquesta part del dossier. Perquè això sigui possible el documental haurà d'estar ben editat i demostrar una qualitat artística coherent amb la presentació d'un TFG.

Quan penso amb la realització del treball no puc evitar sentir certa angoixa ja que m'aventuro a produir una proposta compositiva que no he realitzat anteriorment. Els conceptes que plantejo són varis i en la forma de representar-los també utilitzo diferents objectes i materials audiovisuals. L'objectiu que em plantejo és el de que tot el conjunt sigui coherent i s'entengui com a una sola obra que explica l'experiència viscuda, fent que el públic es senti identificat amb algun dels materials de l'exposició i s'aproximi a la coneixença de les sensacions que explicaré.

Caminar ha estat per mi, que he viscut sempre al poble, el meu mitjà de transport principal per desenvolupar la meua vida social, acadèmica i lúdica. Abans de tenir carnet de conduir sempre havia utilitzat els peus per fer dels meus petits objectius una realitat. Amb la finalització del grau universitari la vida que porto canviarà radicalment; i aquest canvi, encara que sigui metafòricament, m'agradaria realitzar-lo caminant, tot recordant allò que significava per mi construir els meus recorreguts vitals a peu. A nivell personal espero aconseguir un nou camí de reflexió a l'hora de plantejar-me l'aprofitament del temps i que la caminada m'ajudi a pensar i extreure conclusions de tots els conceptes i afers que m'han fet endinsar en aquesta acció sobre el territori.

Desenvolupament

Per començar a explicar el desenvolupament que he seguit per l'elaboració d'aquest treball, iniciaré exposant la pregunta que em vaig fer per poder focalitzar les idees que tenia abans de començar-lo. La pregunta és:

Què vull explicar i com ho vull mostrar?

Actualment la mirada urbana cap al paisatge em sembla una forma molt superficial de formar-ne part i de gaudir-ho com a experiència estètica. Per això mateix experimentaria el gest de caminar i establir un recorregut cap a casa, per provocar un intent de “desevolucionar” i relacionar-me amb l'entorn de forma més directa i primitiva. [...] *un paisaje debe su existencia a las posibilidades de objetivación de que disponga quien consiga situarse en la posición, no de verlo, sino de mirarlo, de contemplarlo. El paisaje es definido por la visión e interpretado por la cultura.*¹

Veig com la comoditat i la lluita extrema per deixar de patir allò què ens ofereix el nostre entorn fa que cada cop estem més lluny de poder-ne gaudir com a éssers reals que en viuen i en formen part incondicionalment. *Alerta con la palabra 'paisaje'. Aparece en el siglo XVIII como una subordinación de la naturaleza a la cultura. Prefiero defender una tierra no tan ligada a la visualidad y al confort.*² A la meua manera de veure-ho, aquest aïllament natural és culpable de la falta de sorpresa pels elements i també la manca d'estima i satisfacció pels diferents béns que podem obtenir del nostre propi entorn.

*[...] más de un 80% de la población europea no vive hoy en el medio rural, sino en ciudades y conurbaciones, es decir, en un medio físico que ha sido radicalmente transformado por el artificio para acondicionarlo a los hábitos culturales de la convivencia, el trabajo y el ocio.*³

La bombolla virtual encarregada de la desmaterialització física de les sensacions crea també un món paral·lel, on les adversitats s'eliminen en comptes de superar-les, creant així un camí planer per arribar a les diferents fites personals.

*Un problema capital que nos atañe hoy en relación con el paisaje es la intensa represión de nuestra corresponsabilidad en lo tocante al estado de aquel. Se trata de una revisión de nuestra posición ante la Naturaleza y el paisaje, porque allí donde se destruye el objeto de interés, se elimina también el fundamento de ese interés.*⁴

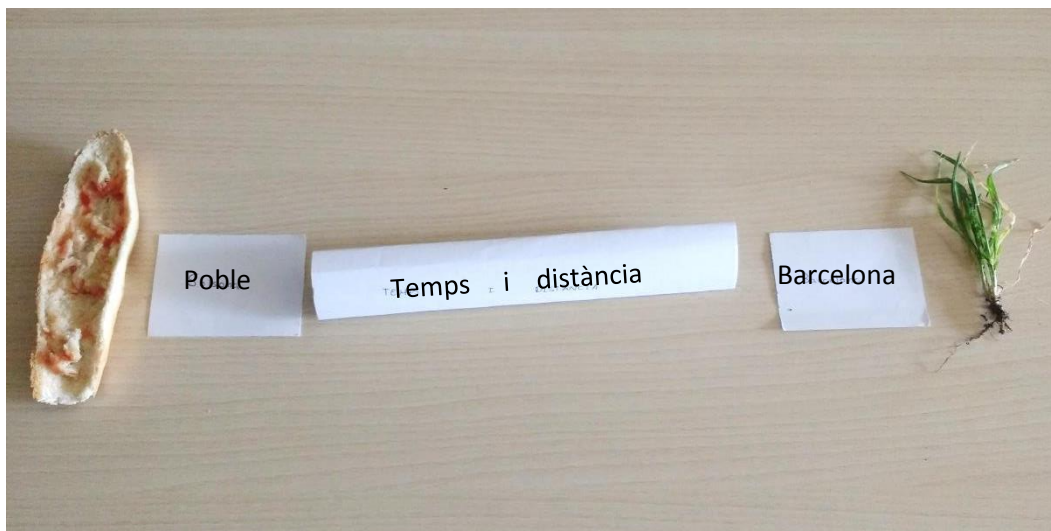
¹ L.CARBÓ, Enrique. *Paisaje y fotografía: naturaleza y territorio*. (25-54). Extret de: MADARUELO, Javier [et al.]. *El paisaje. Arte y Naturaleza*. Diputación de Huesca. 1996. p.26

² ESPEJO, Bea. *Perejaume: “el arte implica resistencia”*. El Cultural. 2016. Disponible a: <<http://www.elcultural.com/revista/arte/Perejaume-El-arte-implica-resistencia/38481>>. [Data d'entrada: 2/5/2018]

³ MADARUELO, Javier [et al.]. *Arte público: naturaleza y ciudad*. Fundación César Manrique. Madrid. 2001. p.10

⁴ PRIGANN, Herman. *Arte con la Naturaleza*. (31-56) extret de: B. Rau (coord.). *Arte con la Naturaleza. Percepción del paisaje*. Junta de Castilla y León. Salamanca. 1999. p.38

M'agradaria plantejar una connexió entre els dos mons, d'una forma molt senzilla, antiga i econòmica, com és el caminar. I d'aquesta manera retrobar aquells estímuls que em manquen com el de la sorpresa, la distància, el temps i l'orientació, molt desenvolupats durant la meua infància en un medi rural. D'aquesta manera allunyant-me de la urbanització i apropant-me al camp espero retrobar la moral i el comportament que m'han faltat durant tot aquest temps de canvi.

Primer esbós del treball. Albert Colell. 2018.

Estar rodejat de ciutat m'ha allunyat de la zona real en la que he viscut, sense tenir-ne una informació real. Les ciutats són una invenció humana i és això el que vivim, una invenció que tapa el territori, del qual n'hem extret el material per construir allò que el fa desaparèixer. Res m'agradaria més a l'hora de realitzar aquesta acció que entendre la història de la terra que trepitjo i habito. *Torneu a posar a terra l'or, espargiu a muntanya el bronze, el marbre i el vori, per tal que representin allò que ara més ens manca: el lloc d'on van sortir.*⁵

*En pocas palabras, en los últimos treinta años la acción del hombre sobre el medio físico y urbano se ha intensificado con una potencia transformadora inusual hasta ahora, que ha hecho irreconocibles lugares y parajes aparentemente inmutables.*⁶

Tornar cap a casa, seria com tancar, metafòricament, una etapa. Aquest recorregut serà el lligam que hi ha entre aquests dos mons, i donaria un sentit figuratiu a la meua experiència i coneixements arreplegats tant durant els quatre anys d'estada com durant el viatge, caminant fins al inici. Com si d'un conte es tractés on tot torna a començar en el mateix punt però de forma diferent, degut a que el transcurs del temps i la distància canvien els sentits i els pensaments de les persones.

⁵ REI, Francisco [et al.]. *Perejaume. Tres dibujos*. Centro Galego de Arte Contemporáneo. Santiago de Compostela. 1997. p.25

⁶ MADARUELO, Javier [et al.]. *Arte público...* op. cit. p.11

El treball girarà al voltant del vídeo documental on s'ensenyarà la caminada i a la vegada es comentarà l'experiència viscuda i algunes de les reflexions esmentades anteriorment. Algunes d'aquestes reflexions les exposaré en un petit llibre de recorregut que realitzaré a mesura que vagi caminant.

Per complementar aquesta acció i reforçar la idea de lligam i convivència amb l'entorn, al moment d'iniciar la caminada m'enduria una planta del terra de Barcelona i la transportaria, cuidant-la fins al final del trajecte, on la tornaria a plantar perquè pogués viure i donar el seu fruit en un nou territori. Tal i com em passa a mi en acabar aquesta etapa a Barcelona, enduent-me a un altre lloc les diferents experiències viscudes a la ciutat.

Per relacionar aquesta connexió amb la meva defensa del món de pagès, el dia de la presentació del treball faria entrega d'un tast de pa amb tomàquet realitzat amb les primeres matèries provinents dels cultius que realitzo jo mateix i recollides amb les meves pròpies mans. D'aquesta manera es dona un retorn de coneixements i exposo al paladar la idea del fruit del territori. La meva intenció és resumir les sensacions que relacionen el menjar amb el territori i com el gust també pot ser un sentit per transportar a l'espectador cap a noves perspectives de concepció artística. Donant aquest pa amb tomàquet voldria apropar al públic la sensació que jo hauria tingut a l'hora d'arribar a casa després de la caminada.

Per ultimar l'acció presentaria un llapis (o els necessaris) que durant tot el trajecte portaria lligats amb un petit pes que els pressionaria, i que s'anirien arrossegant pel terra dibuixant tot el recorregut i fent una representació metafòrica de com jo marco al territori però també de com el territori em marca a mi. Realitzant d'aquesta manera una representació gràfica i tangible del temps i la distància recorreguts.

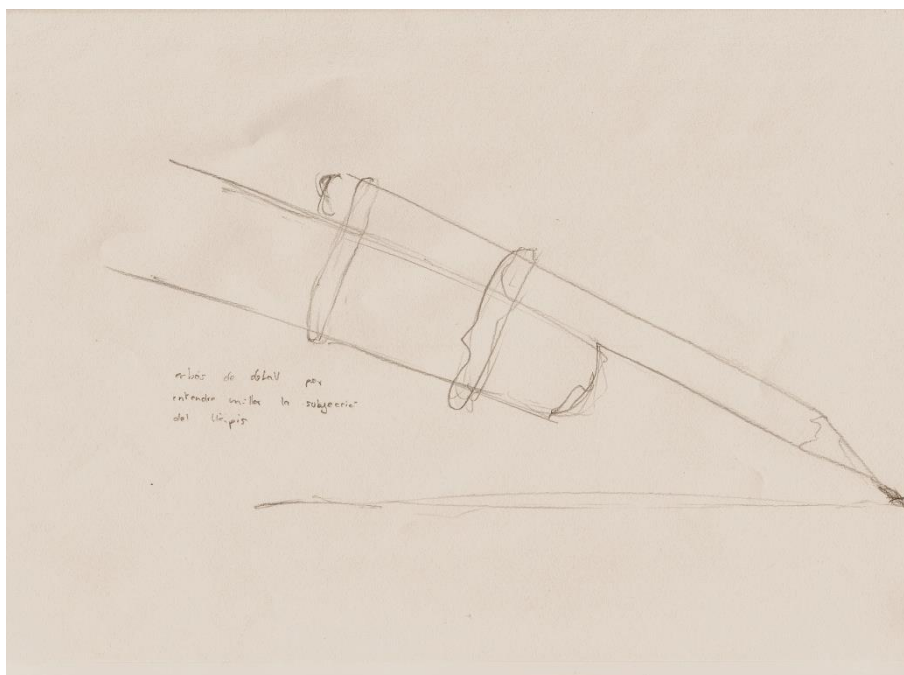
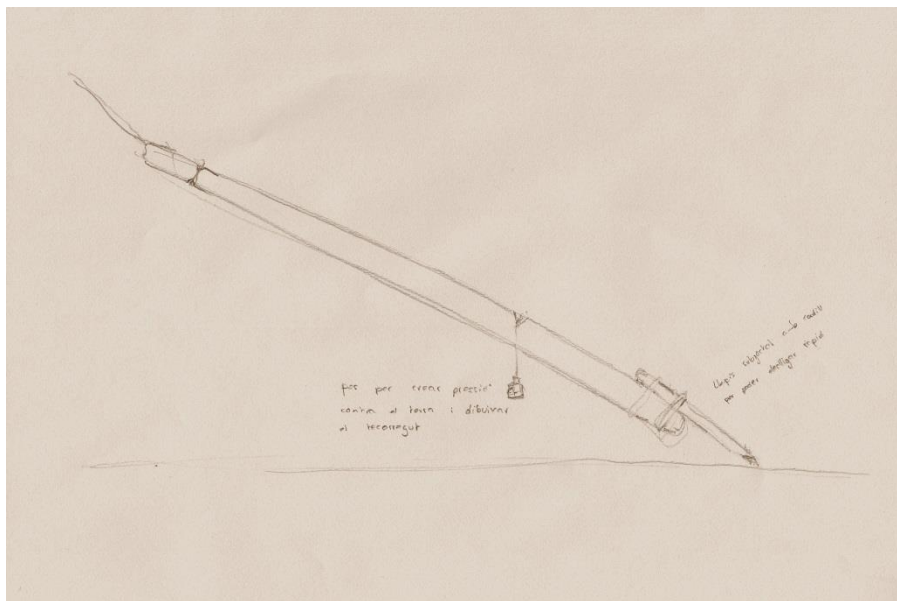

Llibre d'artista. Albert Colell. 2018

Eina de dibuix de recorregut

Com he explicat anteriorment, un dels elements que he utilitzat per poder realitzar aquest trajecte artístic ha estat el pal de dibuix territorial.

La idea a l'hora de pensar en aquest artefacte va sorgir a partir de l'intent de crear un treball relacionat amb la modalitat artística de dibuix. Tot i començar a fer alguna temptativa sobre paper no vaig trobar la manera adient per argumentar tot allò que volia explicar només amb un suport de dos dimensions i un grafit. Així que vaig decidir posar en pràctica la caminada i encabir-hi tots aquells conceptes, per a mi impossibles de simplificar.

Esbossos previs. Albert Colell. 2018

Per no allunyar-me de l'intent inicial de concebre un dibuix tal i com s'entén convencionalment, vaig decidir integrar-lo també dins la meva acció, i com a un dels eixos principals d'aquesta. La problemàtica va esdevenir, quan em vaig preguntar el com. Havia de ser capaç de crear una relació directa entre el què volia explicar caminant i a la vegada crear un dibuix que pogués reforçar tot el conjunt del projecte.

Com és obvi, la idea de la representació d'un mapa o de diferents cotes va ser amb allò que primer vaig pensar. Però no em semblava prou representatiu ja que un dibuix o una representació gràfica de qualsevol només és un conjunt visual sobre el suport que s'escaigui. El que m'interessava a mi, entre altres coses, era parlar del temps i la distància que omplia l'espai entre els dos punts, el d'inici i el final, i és per això que el mapa o la línia sobre un pla i res més no donava informació suficient per mostrar el meu recorregut.

És aquí quan apareix, per mi, el gran desaparegut de la història de l'art. En el meu cas el llapis, però en termes generals, l'objecte que s'encarrega de dipositar el producte o la matèria; en definitiva, el que la transporta creant també un camí fàcilment relacionable amb el viatge que proposo. Donant èmfasi al resultat final, sempre trobo a faltar que es doni certa importància a l'utensili que s'utilitza per a la creació de l'obra; el qual lliga més directament del que es creu l'artista amb l'espectador i l'artista amb la seva pròpia obra. És el nexa d'unió entre l'un i l'altre. Vaig decidir utilitzar el llapis, element que en certa manera, m'havia iniciat en la meua trajectòria artística. El llapis és l'objecte que ha acabat portant-me a moure'm de lloc i fer-me preguntes infinites. Aquest doncs, tornaria a ser la connexió amb tot allò que m'havia fet abandonar momentàniament.

Lògicament el llapis per si sol no el podia concebre com a objecte creador. Una força superior a ell havia de guiar-lo i pressionar-lo contra la superfície perquè es donés l'intercanvi de matèria, això era precisament del que volia parlar. No només dibuixem al nostre pas sinó que també som dibuixats per tot allò que trobem per allà on passem. Utilitzant materials que vaig trobar prop meu vaig elaborar un giny per dibuixar literalment sobre el terra, tot el meu recorregut. Amb l'ajuda d'un mànec podria contactar amb el terra, amb un petit pes lligat en aquest pressonaria el llapis que aniria sustentat a l'extrem de la fusta tenint contacte suficient per crear una línia que uniria inici i fi.

Eina de dibuix de recorregut. Albert Colell. 2018

Conceptes

Seguidament explicaré un conjunt de conceptes que són els què donen cos al treball. La seva importància és crucial a l'hora de desenvolupar i entendre molts dels gests que realitzo per completar el projecte i sense la seva comprensió la caminada no tindria cap sentit.

Walking art

El walking art és una modalitat artística que va néixer a Anglaterra durant els anys seixanta i que consisteix en tenir una experiència a partir de la realització d'una caminada. Ens ensenya com caminar pot ser una forma d'entendre el paisatge, a la vegada pot ajudar a construir nous pensaments i en conseqüència, pot esdevenir obra artística.

No necessàriament l'obra ha de ser tangible ja que el rastre que pugui quedar del nostre pas es desmaterialitza al cap d'un temps. Aquesta manifestació artística és quelcom actiu per tant estem parlant d'una acció sobre el territori. Els artistes que posen en pràctica aquest moviment prefereixen no quedar-se quietes i fer del món el seu taller, viatjant sense pressa lluny de la civilització i sense cap altre vehicle que els seus propis peus.

Durante el tiempo que dura la experiencia de su caminar, mira y sienten el paisaje con una poética muy personal. Se dejan llevar por el camino para llegar a un estado de consciencia que les permite percibir y sentir de una forma diferente.⁷

Es tracta de sentir el paisatge més que veure'l, i tenir una consciència del territori aprofitant allò que el propi medi aporta per poder-ho realitzar peça artística, ja sigui en forma de recollida per presentar-ho més tard en algun lloc expositiu o en el propi lloc per on es transita. En el walking art podem veure intervencions en l'entorn, fotografies d'aquestes intervencions, reflexions escrites i diferent matèria expositiva recollida o relacionada directament amb la zona per on s'ha realitzat la caminada.

Els factors que impulsen a l'aparició del walking art comencen en el canvi de comportament social degut a les innovacions tecnològiques. Aquestes innovacions aparten a la societat del terra natural, per portar-la en un món virtual paral·lel. Aquesta societat es desvincula cada cop més de tot allò relacionat amb la natura i les conseqüències són devastadores pel planeta, que canvia radicalment. Aquest canvi tan ràpid provoca el sorgiment de persones, durant la dècada dels seixanta, que reivindiquen una forma de vida allunyada de tot això i alguns, com Richard Long, del qual parlaré més endavant, integren aquesta proposta de vida dins el món de l'art. Un intent de retrobar-se amb la llibertat només en caminar.

⁷ CORVO PONCE, Joaquín. *Walking art: Páctica, experiencia y proceso de paisaje y pensamiento*. Dierecor: DR. Josep Matara Benedicto. Departament de pintura, Facultat de Belles Arts, Universitat de Barcelona. Barcelona, 2013. p. 23. Disponible a: <<https://www.tesisenred.net/handle/10803/135058>>. [Data d'entrada: 20/4/2018]

Camí

Si es desenvolupa la idea de camí de seguida l'entendem com un viatge o una direcció. Només començar, la nostra vida pren el camí cap a la mort de forma irreversible i això fa que em pregunti si el significat del concepte no resideix més en el transcurs d'aquest viatge que amb la simple comparació de l'inici i el final. Sempre hem sentit a dir que és més important el transcurs de la història que el final d'aquesta, tal i com les persones no es creen a base de la finalització en sí de cada etapa, sinó del què viu durant la duració d'aquesta.

Un ésser humà que, com tothom, porta a les mans i al cor les ferides d'un combat que té lloc dintre seu de de que neix: la batalla entre allò cíclic i allò irreversible, el silenci sense temps dels astres i la temporalitat lineal dels llenguatges. Aquest home calma el seu dolor dibuixant, perquè el dibuix projecta sobre el paper la forma del desig, d'aquell desig que només pot ser formulat d'una manera, renunciant a l'oceà daurat del que és intemporal i optant per la mort.⁸

Com si d'un repte es tractés, en caminar es comença a emprendre el camí per complir uns objectius de trànsit, de temps i de distància.

Se recorre el camino para descubrir el mundo durante su recorrido, para cumplir unas expectativas previas al viaje. Durante el tiempo que dura la experiencia el caminante se enfrenta a dos retos importantes, el primero desconectar del mundo habitual donde reside y el segundo conocer el espacio exterior por el que se mueve a la vez que va descubriéndose interiormente en el camino.⁹

Fotografia de camí. Albert Colell. 2018

⁸ GARÍ, Clara. *Camí. Dibuix. Destí. Desig.* (49-55) Extret de: NOGUÉ, Àlex. DESCARGA, Joan. *Limits del dibuix / tretze exercicis de dibuix, même.* Universitat de Barcelona. 2005. p.55

⁹ CORVO PONCE, Joaquín. *Walking art... op. cit.* p.58.

El camí per si sol és capaç d'explicar una història que té a veure amb el seu context, el seu entorn i ajuda a comprendre millor la temporalitat i el tarannà d'allò que l'envolta i ens envolta quan el transitem. *El pausado ritmo de la Naturaleza no es compatible con la velocidad del desplazamiento. La carretera moderna, la autopista, no favorece en absoluto el disfrute del paisaje, sino su consumo.*¹⁰

Però que aquest existeixi només pot ser possible amb l'ajuda de quelcom que el trepitgi i el transcorri. El concepte de camí pot enllaçar-se entre sí i crear noves direccionalitats fent cada cop més gran el seu cabal d'experiència i trajectòria, ja que, la idea de camí engloba també l'acció del tornar, de manera que en aquest es pot trobar la maduració d'idees que van i tornen per fer-nos créixer fins el nostre final.

Les petjades i el rastre el creen tan física com metafòricament. Aquests dos conceptes formen part de l'existència de tot en tot moment, des de la planta que mor naturalment fins les eines collades darrera els tractors sobre el terra del camp. Com si d'un dibuix es tractés tot deixa rastre. Els nostres records formen part de la trajectòria de la nostra existència i es queden en nosaltres deixant enrere el camí que ja hem transcorregut, com si fos la superfície arenosa per on anem caminant.

Casa

La realització d'aquest treball porta a preguntar-me sobre el concepte de casa, ja que en un principi uneixo la casa que he tingut durant quatre anys a Barcelona i la de tota la vida al poble. La definició de casa que podem trobar al diccionari és la següent:

- 1 Nom genèric de tot edifici destinat a servir d'habitació humana.
 - 2 Edifici, especialment el destinat a un ús públic determinat. Casa de Correus. Casa de Telèfons. Casa de Telègrafs.
 - 3 Edifici o part d'un edifici (pis, apartament, etc.) en què hom habita amb els seus. Allí és a casa.
 - 4 Lloc que serveix d'habitació, de recer, etc., als animals.
- [...]¹¹

En totes aquestes accepcions la paraula casa mostra un intent d'encabir quelcom dins la seva estructura construïda per proporcionar resguard. Però no puc deixar de pensar en que algun dia havíem viscut a l'aire lliure, sota el cel que en conseqüència havia estat el nostre sostre protector sense crear sensacions d'oclusió i opressió. D'aquí que la cúpula sigui un element arquitectònic important a l'hora de representar la connexió entre les divinitats i la terra, com si representés el cel de mig hemisferi terrestre, deixant enrere la sensació de tapament.¹²

De la mateixa manera que el cel ens ha fet de sostre els arbres i el bosc han proporcionat vida al planeta i, per tant, a nosaltres. Han servit per construir i dissenyar les primeres cases tal i com les entenem, evolucionant aquest concepte fins avui en dia. Podem veure edificis sense fi

¹⁰ L.CARBÓ, Enrique. *Paisaje y fotografía: naturaleza y territorio...* op. cit., p.25

¹¹ Definicions disponibles a: <<http://www.diccionari.cat/lexicx.jsp?GECART=0027354>>. Data d'entrada: [1/5/2018]

¹² Vegeu capítol Cielo y Tierra (83-102) apartat Cielo-Cúpula (84) del llibre: J.J Beljon. Gramática del arte. Celeste Ediciones. Madrid. 1993.

que ens connecten visualment amb el cel, tal i com entenc que passava quan antigament els homínids miraven als arbres.

Una de les parts més importants de la casa és els seus fonaments, com les arrels pels vegetals. Les arrels són allò intrínsec entre la persona i el seu passat i construeixen tot allò que s'aixeca per sobre seu. En el cas dels arbres les arrels són les encarregades d'aferrar-los a la terra que els hi dóna vida. És lògica la comparació amb els sentiments que un pot sentir cap a casa, no com a objecte de refugi sinó com a pròpia identitat. En certa manera la paraula casa serveix de contenidor de records. Això és precisament allò que ens crea com a persones úniques i diferenciades, no l'estructura tangible reconeguda per tothom, sinó l'espai que ocupa la nostra experiència en relació amb l'entorn o lloc que cadascú consideri casa seva.

Fragment del documental del treball. Representació de casa. Albert Colell. 2018

Dibuix

Durant tot el viatge el dibuix ha estat present en tot moment en diferents formalitzacions. És un dels eixos del treball i la importància d'aquest s'ha fet major a mesura que anava evolucionant l'acció.

Quan parlo de dibuix no em refereixo simplement en agafar qualsevol grafit i ratllar un paper creant quelcom amb dos dimensions. A la meua forma d'entendre aquest concepte, hi ha moltes maneres diferents de dibuixar i de comprendre-ho, més enllà de la formalització gràfica sobre paper amb una eina que el guixi. Sempre m'ha semblat que és un recurs per formalitzar un pensament que fins i tot pot quedar-se en una simple idea mental sense necessitat de sortir a la llum.

En el cas d'aquest treball el dibuix ha estat molt important en diferents àmbits, els quals esmentaré seguidament. A l'hora d'esbossar qualsevol inici de projecte es crea un dibuix que serà explicatiu d'allò que es farà en un futur. En el meu cas aquest esbós va ser formalitzat en forma de pregunta que, d'alguna manera, em va servir per endreçar idees, agrupar-les coherentment i estructurar la pròpia idea de dibuix de recorregut dins l'acció que proposava realitzar. *El dibujo es el primer paso en el proceso de conocimiento plástico. La línea es el*

*elemento característico de conformación de cualquier imagen o idea. Con ella se crean objetos, formas, espacio.*¹³

El dibuix passa a ser més literal quan decideixo construir una eina per marcar una línia al terra que uneixi el meu poble amb Barcelona.

El procés de creació de l'obra, també implica utilitzar el dibuix i traçar línies mentals per concretar la construcció final. Un bon dibuix serveix per crear un correcta projecció del treball i que aquest tingui una base sòlida de principi a fi. Però centrant-nos amb l'acció pròpia de l'eina, a mesura que anava caminant la línia que dibuixava canviava degut al desgast que el territori em proporcionava. El dibuix tornava a aparèixer per demostrar-me que no només jo dibuixava sobre el terreny, sinó que aquest també era capaç de desgastar els llapis i per tant, metafòricament o no, utilitzar-me a mi com a suport per dibuixar.

Caminant pels diferents camins i carreteres em vaig adonar que no creava un dibuix nou per allà on passava. Els camins havien estat prèviament dibuixats per tot allò que els transita, en alguna ocasió més clarament s'havien creat col·locant pedres que delimitaven la seva estructura i direcció. Totes les carreteres per on caminava havien estat planificades per ser construïdes, igual que les seves línies, que són dibuix innegablement. *Una mirada sobre la historia del dibujo es una mirada a toda la historia del hombre.*¹⁴ Per tant, puc dir que vaig utilitzar dibuixos ja existents per crear la meva connexió entre cada casa.

El propi territori juntament amb la naturalesa crea línies que representen i expliquen diferents coses. Durant varis quilometres vaig ajudar-me del riu Llobregat per continuar el meu viatge i serpentejant al seu costat el dibuix que l'aigua em proporcionava em servia de guia per resseguir-ne un camí paral·lel.

El dibuix està en tot el que es vulgui pensar com a tal i ser-ne conscient ha estat una de les pràctiques d'aquest treball.

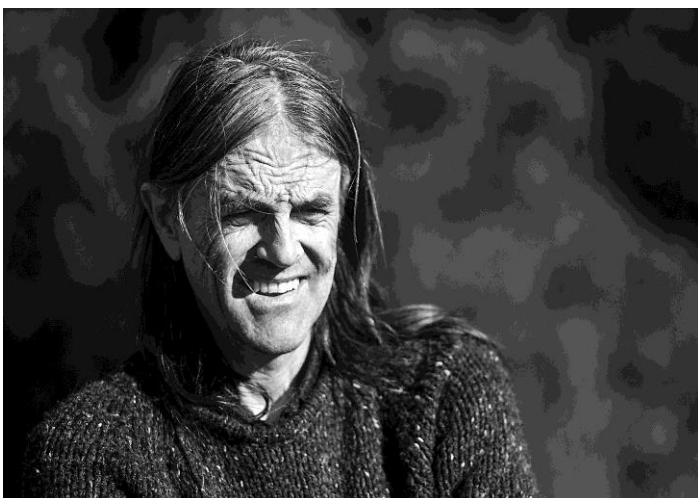
Línia del llapis a terra. Albert Colell. 2018

¹³ DE BARAÑANO, Kosme. *El dibujo en la era de Miguel Ángel*. El cultural. 2004 Disponible a: <http://www.elcultural.com/revista/arte/El-dibujo-en-la-era-de-Miguel-Angel/10761>. Data d'entrada: [2/6/2018]

¹⁴ Ibid.

Referents

A continuació exposaré resumidament tres autors l'obra i tarannà dels quals m'ha semblat adient comentar degut a la similitud i proximitat amb la meva proposta artística. Realment estudiar la seva obra amb cert deteniment m'ha ajudat a definir d'una forma més concreta la realització del meu treball i he pres decisions a l'hora d'elaborar el treball abans, durant i després de la realització de la caminada.

Fotografia realitzada per Xavier Bertral. *Perejaume*. Barcelona 2017. Diari ara.cat. Extret de: <https://www.ara.cat/cultura/diari-dartista-ma-Perejaume_0_1753624686.html>.

Perejaume

Pere Jaume Borrell i Guinart és un artista català nascut a Sant Pol de Mar l'any 1957. La seva obra navega entre la pintura, l'acció, la fotografia, l'escultura i la poesia tractant de forma molt directa els conceptes de paisatge i territori. El seu tractament de la idea que el lliga amb l'entorn s'aproxima a la meua manera d'entendre el que tracto en el meu treball, com a través de la pagesia expressa les seves inquietuds intrínseques al gest de l'home amb el medi que l'envolta.

[...] el seu treball, tan visual com escrit, se centra en la reflexió sobre els límits difusos entre la natura i l'art, entre el real i l'imaginari. Amb un llenguatge subtil i metafòric, amb un discurs que entrellaça art i vida, literatura i territori, al llarg dels anys ha constituït un complex corpus que combina en perfecta simbiosi, les propostes teòriques amb la producció artística en tota mena de suports.¹⁵

El gest que proposo i que realitzo personalment és el de caminar, no per anar de principi a fi o per aconseguir un objectiu físic de desplaçament, sinó per ampliar la mirada cap al món. I així posar a prova les meves capacitats per aconseguir desvincular-me de la irrealitat de l'actual societat, trobant-me amb els lligams naturals que havíem tingut amb la terra que trepitgem.

¹⁵ PLANS, Sergi (coor.). *Ai Perejaume, si veies la munió d'obres que t'envolten, no en faries cap de nova!*. Obra Social de Catalunya Caixa. Barcelona. 2011. p.9

Perejaume, com expressa la veu del poeta, s'ha afanyat a caminar molt. Molts treballs han consistit, de manera explícita, en l'acte mateix de fer un recorregut. Però el caminar, ja ho em insinuat, en realitat és una modalitat de localisme en la mesura que garanteix l'experiència del trepitjar el lloc i mantenir-hi un contacte directe. Caminar ha estat per Perejaume una forma ben literal de fer el trajecte de reculada, de descendir des del cim pensament, amb els estris carregats a l'esquena, fins a, precisament, trobar el lloc.¹⁶

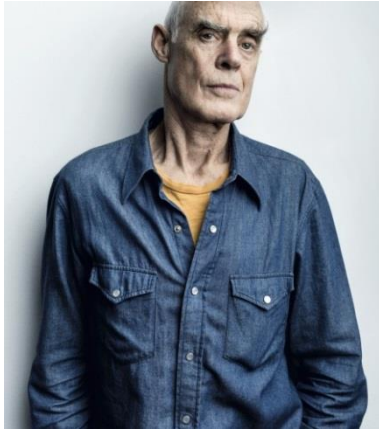
En moltes ocasions Perejaume situa al espectador en un punt de silenci i expectació i el posa a prova a l'hora de redefinir l'espai i temps artístics. Exposa sovint la seva obra en llocs poc familiaritzats amb la pràctica artística més convencional. [...] *la tarea de Perejaume consiste cada vez más en investigar al sesgo, en la línea fronteriza entre materialidad y la idea, entre la obra tangible y su ausencia, sustituida o despedazada o metaforizada la obra estricta por indicios que la proyectan.*¹⁷ Invita a observar l'obra des de diferents perspectives i preguntar-se on són els límits de la representació i el llenguatge. *Tal com circula pel món de l'art, l'obra de Perejaume adquireix un aspecte tan divers que no es pot dir que tingui estil. Llegir-lo [...]és com endinsar-se al món de Matrix. Al final de tot no saps on ets.*¹⁸

L'actitud de Perejaume davant la vida de pagès i la seva compenetració amb l'art em serveixen de referent, perquè el punt de partida del meu treball tracta precisament amb la comparació d'allò urbà amb allò rural, i com interactuen entre sí aquests dos mons actualment tan separats. Perejaume parla dels recursos del territori i com es pot recollir el fruit que ens dona tot sent-ne nosaltres conscients, i exposa aquesta consciència que l'asfalt i el formigó han fet desaparèixer. L'acció de fer créixer les coses amb el què es té a l'abast, i que la importància d'aquestes depengui de com se les miri cadascú més que d'elles mateixes. Emmiralla aquesta idea artística amb el contacte amb el medi i el camí que és construeix un pagès per poder aprofitar el què el camp li dona. El paisatge deixa de ser una simple imatge, en el moment en què tots els nostres sentits en formen part a l'hora de realitzar un gest per petit que sigui. Aquesta relació arcaica és precisament, la que tant Perejaume, com jo en aquest treball, busquem en el territori.

¹⁶ PERAN, Martí. *Tractat sobre les formes de recular i trobar lloc*. (35-67). Ibid, p.59

¹⁷ GUIMFERRER, Pere. *El retorno a la idea*. GUIMFERRER, Pere. GUERRERO, Manel [et al.]. *Perejaume <<dos geografies>>*. Windsor Kulturgintza. Bilbao. 1991. p.7

¹⁸ GUERRA, Carles. *Perejaume: l'home que parla de les coses*. Ara.cat. 2017. Disponible a: <https://www.ara.cat/suplements/diumenge/Lhome-que-Parla-coses_0_1757824223.html>. [Data d'entrada: 3/5/2018]

Richard Long

És un artista que va néixer a Bristol l'any 1945. La seva obra es compon a base de diferents modalitats artístiques, com la fotografia, l'escultura, pintura i altres accions relacionades amb la caminada i la naturalesa de forma directa. Sempre des del màxim respecte Long intervé en la natura i canvia els diferents elements que troba sense que suposi quelcom significatiu per al medi on treballa. *Tenía 22 años cuando caminé sobre sus pasos repetidas veces en una pradera de Wiltshire, aplastando la hierba hasta formar un perfecto sendero rectilíneo. Luego tomó una fotografía del paisaje y se fue. Sin testigos ni público.*¹⁹ També porta les seves creacions a les galeries d'art, tot i que no tan sovint com en el propi territori, i mostra com estudia el gest humà davant la immensitat de l'entorn més que el paisatge com a quelcom visual. Des de sempre m'he sentit molt identificat amb les representacions artístiques que tractaven el tema de la naturalesa i els paisatges, des la pintura fins a l'acció. Recordo la

meva admiració davant el canvi de les rases vora els camps quan venia una tempesta i l'aigua brollava amb força desfent la terra i dipositant-la en diferents llocs riera avall. Aquest desgast l'entenc com pas del temps i distància recorreguda, i em recorda a la idea de Long quan camina repetidament sobre el terreny i el pas del temps i la distància provoquen un petit canvi efímer en el lloc.

*Caminar representa independencia y libertad. El arte de Richard Long trata precisamente de esto, de caminar, de caminar en la naturaleza pero como una forma de arte que le permite articular ideas sobre el tiempo y el espacio, el espacio entendido como distancia.*²⁰

A més a més l'artista britànic crea una relació molt poderosa entre els conceptes d'espai i temps i les geometries corbes o circulars. Un dels eixos en els que pivota la seva obra és la relació de les generacions humanes sobre el territori i com han anat evolucionant fins avui en dia. Les corbes o les formes esfèriques han format part de la vida humana des de sempre, per tant podem entendre que són atemporals, de la mateixa que l'acció de caminar també ho és i ho serà sempre.

A l'hora de proposar-me a realitzar aquesta caminada un dels objectius ha estat trobar una connexió amb aquells instints o comportaments que em lliguen al passat. Veure el temps des d'una perspectiva realment humana i recuperar el sentit de l'orientació. Retrobar-me amb aquella sensibilització que ens feia formar part del medi a un nivell molt pròxim amb comparació amb com en formem part actualment. Per tot això l'obra de Richard Long i la seva part conceptual m'ha servit de gran referència a l'hora de plantejar tot el projecte i encabir-hi les idees que deambulaven dins meu desorganitzadament.

¹⁹ PRIMO, Carlos. Richard Long, el último artista romántico. El País. 2016. Disponible a: https://elpais.com/elpais/2016/03/18/icon/1458294092_537417.html. Data d'entrada [12/5/2018]

²⁰ G. TORRES, Laura. Richard Long, el camino al andar. rtve noticias. 2016. Disponible a: <http://www.rtve.es/noticias/20160513/richard-long-camino-andar/1349537.shtml>. Data d'entrada [12/5/2018]

Hamish Fulton

Hamish Fulton és un artista anglès que va néixer l'any 1946. La seva obra consisteix en realitzar llargues caminades arreu del món i enregistrar-les utilitzant la fotografia.

La seva metodologia davant el territori és similar a la de Richar Long, mirar l'entorn coneixent-lo caminant-hi i sentint el que aquest li ofereix. A diferència d'altres artistes de Land Art Fulton no intervé en l'espai més que a l'hora de transitar-hi, però sí que el captura i el resumeix en les fotografies que n'extreu de forma poètica. *Al contrario que una obra de Land Art, coronar la cima del Denali deja sólo huellas temporales en la nieve; sin embargo, las huellas de carbono no pueden enterrarse bajo capas de nieve.*²¹

Miguel Fernàndez. Hamish Fulton. El Cultural. 2008. Extret de:
<<http://www.elcultural.com/revista/arte/Hamish-Fulton/23000>>.

No fa molt temps que conec l'obra de Fulton, va ser tot just quan vaig realitzar la primera recerca de referents que em poguessin enfocar millor la direcció del meu procés de treball. Però de seguida em vaig veure identificat amb la seva manera de visionar el camí i l'entorn per on es voldria moure en les seves caminades, com estudia la situació geogràfica i social de

la zona, juntament amb el seu context i els perquè a l'hora de prendre la decisió de començar a caminar.

Les seves fotografies intenten captar la situació i el moment més que una simple imatge d'un paisatge en blanc i negre. *El paisaje es una invención del arte. Lo que la gente mira, sobre lo que se mantiene de pie, es la Tierra, y una cosa no tiene nada que ver con la otra.*²² El pensament actua en elles i a mesura que les observes te n'adones que no estan tirades perquè el què representen sigui aparentment bonic, sinó perquè expliquen coses relacionades amb l'entorn i l'experiència que aquest proporciona a la persona que el camina. En moltes ocasions s'hi veu representat el camí per on ha transitat o per on transitarà donant a entendre la pròpia acció de caminar com a concepte i com a pràctica que realitza un artista.

La península Iberica ha estat un dels llocs transcorreguts per Fulton en varies ocasions. Realitzant rutes curtes per Extremadura, viatjant des de Oporto fins a Catalunya i altres caminades per la península. Reconeix que aquest és un lloc entranyable tant per la cultura del lloc com per l'estat físic dels camins podent posar en pràctica positivament l'art de caminar-hi i conèixer el territori.

²¹ FERNÁNDEZ, Miguel. *Hamish Fulton*. El cultural. 2008. Disponible a: <<http://www.elcultural.com/revista/arte/Hamish-Fulton/23000>>. Data d'entrada [4/5/2018]

²² DIAZ, Javier. *Hamish Fulton: «Jamás andaría por Marte. Lo que hay que hacer es prestar más atención a la Tierra»*. ABC cultural. 2017. Disponible a: <http://www.abc.es/cultura/cultural/abci-hamish-fulton-jamas-andaria-marte-hacer-prestar-mas-atencion-tierra-201704090024_noticia.html>. Data d'entrada [4/5/2018]

Conclusions

És complicat començar a escriure un conjunt de conclusions per parlar d'aquest trajecte fins aquí. Són tantes les sensacions que se'm fa difícil endreçar-les per crear unes reflexions resumides i concises.

Començaré pel què fa al viatge de forma més o menys física i superficial. Una de les coses que més por i respecte em feia era la idea de trobar un camí que m'allunyés de casa i que em fes perdre temps. Em preocupava que la planificació de bateries tant del mòbil com de la càmera que m'havia preparat se n'anés en orris i no poder comunicar-me en cas d'un problema greu o no poder realitzar el treball fins al nivell que desitjava. Per sort, i de forma sorprenent, em vaig situar i orientar amb certa facilitat, i tot i que més tard de l'esperat, vaig arribar al destí dins el temps establert.

Com he dit durant el treball, reivindico un intent d'acceptar el medi i saber-ne veure i superar les adversitats més que intentar anul·lar-les. Però vist la meteorologia que precedia la setmana prevista per a la sortida m'envaïa una forta sensació d'abandonament ja que les fortes pluges m'havien fet pensar en les complicacions que em portarien. Però s'acostava la data de finalització i em vaig haver d'atrevir. En més d'una ocasió vaig patir les inclemències del temps però varen ser molt més lleus del que m'esperava i em van ajudar a viure d'una forma més intensa l'acció que realitzava.

El cansament físic i el dormir a l'aire lliure me'ls vaig prendre amb tranquil·litat, per dir-ho d'una altra manera, venia preparat mentalment per afrontar aquestes parts de la vivència de manera que no em suposessin cap sorpresa ingrata.

Pel què fa a la realització del treball, em sento bastant satisfet tot i que no tant com m'agradaria. Sí, he pogut realitzar l'acció que em plantejava i realment ha estat tot un èxit, però continuo tenint idees desendregades i poc definides. Durant la caminada en vaig poder aclarir moltes, la gran majoria de les què em plantejava des d'un bon principi. Els dies amb silenci verbal em van fer treballar molt de forma mental i en conseqüència van sorgir nous dubtes que hauré de treballar pròximament, com si fos un peix que es mossega la cua.

En el vídeo documental hi puc veure de forma molt resumida dos vessants explicatives força diferenciades. De forma més directa, crec que ha quedat completament plasmat l'intent de demostrar el trajecte i el canvi entre territoris. La meua manera d'interactuar-hi i transitar-hi es veuen i s'entenen clarament i mostro la creació de gran part del treball, de la qual cosa n'estic força orgullós. En canvi, entre línies ensenyo el què vull explicar conceptualment, com uneixo ambdós cases, els motius de la caminada i aquest recorregut, i la idea del retorn.

Pel que fa als aspectes tècnics si que veig que la idea que tenia al principi ha evolucionat dins les possibilitats de la meua destresa amb la càmera. Però, tot i que hauria respectat més els temps d'alguns talls fent el vídeo més llarg, crec que s'entén força i ajuda a seguir el fil argumental.

En relació al conjunt de l'obra penso que he assolit una bona fita i em sembla bastant aproximada amb el que havia pensat des d'un bon principi. Tant els llapis, com l'eina de dibuix de recorregut, el llibre de trajecte, el llibre fotogràfic, el vídeo, el pa amb tomàquet; com

l'acció realitzada agafen un sentit i una direcció coherent, de manera que s'entén amb facilitat la intencionalitat de tot el conjunt que ajuda a crear una obra força complerta. Només cal completar el buits que li poden mancar amb l'experimentació personal de cadascú.

Si començava aquestes conclusions parlant dels aspectes físics que he experimentat durant la creació de l'obra, m'agradaria acabar amb una mirada personal en relació als aspectes conceptuals i com els he afrontat fins a dia d'avui.

Infinitat de vegades havia pensat amb el què em podria trobar a l'hora de realitzar aquesta caminada. Però la càrrega conceptual i el treball de definició de conceptes que vaig realitzar abans de començar va influir molt a l'hora de que l'acció tingués una repercussió més profunda en mi. A l'hora de començar ja no es tractava d'un TFG, com bé he dit en aquest dossier, es tractava d'una etapa personal que finalitzava. Aquest ha estat un pensament força recurrent durant el trajecte. Després d'uns anys de canvi, el fet de saber que quan torni aquest cop serà per iniciar quelcom nou em va fer sentir cada cop més lluny, no només literalment, de tot el què havia viscut aquests anys a la ciutat. La planta és, en certa manera, allò que m'enduc i que creix en mi encara que marxi.

Els anys passen i ens creem com el què som a mesura que el temps transcorre. En l'edat adulta només depèn de la zona en la què ens movem per truncar o desviar lleugerament el que ja som des de l'adolescència. El llapis desgastat pel territori em recorda que no només jo dibuixo al meu voltant, sinó que el meu voltant i les circumstancies que visc em dibuixen a mi també.

Barcelona m'ha servit per viure experiències molt diferents al que havia viscut fins aleshores. El medi, el desplaçament, l'estructuració de la ciutat, els horitzons... m'han donat l'oportunitat de començar a moure'm com si hagués estat la primera vegada que surto de casa, tornant a sorprendre'm per coses que aquí es veuen cada dia però que jo no havia vist mai. Marxo de Barcelona pensant amb la reflexió sobre els companys i amics amb els que he compartit temps. Ja sigui per la diferència de tempos vitals o per viure on viuen i com viuen, m'han demostrat una llunyania íntima que no ha deixat crear vincles sentimentals massa profunds. Està clar que hi ha una diferència, potser res és millor o pitjor, però sí, hi ha una distància social important.

No vull marxar del tot sense sentir que guixo Barcelona, per poc que sigui, com Barcelona m'ha guixat a mi. El pa amb tomàquet, ja sigui com a reivindicació del reconeixement del sector rural, o com a retorn de fruits del camp a la ciutat, metafòricament parlant, serveix per tancar aquest vincle vital que s'ha creat en mi. M'agradaria que es creés un nou recorregut circular per on pugui viatjar tot sovint.

La realització d'aquest treball, m'ha fet reflexionar, m'ha fet cansar, m'ha fet patir... però sobretot m'ha fet estar en contacte amb el món i prendre consciència de les relacions que tinc, tant ara de nou, com amagades des de fa temps, amb la què considero la meva terra. No com a quelcom de possessió sinó com allò que estimo i m'enorgulleix.

Bibliografía/ Webgrafia/ Filmografia

- B. Rau (coor.). Arte con la Naturaleza. Percepción del paisaje. Junta de Castilla y León. Salamanca. 1999.
- GUIMFERRER, Pere. GUERRERO, Manel. [et al.]. *Perejaume <<dos geografies>>*. Windsor Kulturgintza. Bilbao. 1991.
- J.J Beljon. Gramática del arte. Celeste Ediciones. Madrid. 1993.
- MADARUELO, Javier [et al.]. *El paisaje. Arte y Naturaleza*. Diputación de Huesca. 1996.
- NOGUÉ, Àlex. DESCARGA, Joan. *Limits del dibuix / tretze exercicis de dibuix, mème*. Univercitat de Barcelona. 2005.
- PLANS, Sergi (coor.). *Ai Perejaume, si veies la munió d'obres que t'envolten, no en faries cap de nova!*. Obra Social de Catalunya Caixa. Barcelona. 2011.
- REI, Francisco [et al.]. *Perejaume. Tres dibujos*. Centro Galego de Arte Contemporáneo. Santiago de Compostela. 1997.

- CORVO PONCE, Joaquín. *Walking art: Páctica, experiencia y proceso de paisaje y pensamiento*. Dierecor: DR. Josep Mata Benedicto. Departament de pintura, Facultat de Belles Arts, Univercitat de Barcelona. Barcelona, 2013. Disponible a: <<https://www.tesisenred.net/handle/10803/135058>>.
- DE BARAÑANO, Kosme. *El dibujo en la era de Miguel Ángel*. El cultural. 2004 Disponible a: <<http://www.elcultural.com/revista/arte/El-dibujo-en-la-era-de-Miguel-Angel/10761>>.
- DIAZ, Javier. *Hamish Fulton: «Jamás andaría por Marte. Lo que hay que hacer es prestar más atención a la Tierra»*. ABC cultural. 2017. Disponible a: <http://www.abc.es/cultura/cultural/abci-hamish-fulton-jamas-andaria-marte-hacer-prestar-mas-atencion-tierra-201704090024_noticia.html>.
- ESPEJO, Bea. *Perejaume: "el arte implica resistencia"*. El Cultural. 2016. Disponible a: <<http://www.elcultural.com/revista/arte/Perejaume-El-arte-implica-resistencia/38481>>. [Data d'entrada: 2/5/2018]
- FERNÁNDEZ, Miguel. *Hamish Fulton*. El cultural. 2008. Disponible a: <<http://www.elcultural.com/revista/arte/Hamish-Fulton/23000>>.
- G. TORRES, Laura. *Richard Long, el camino al andar*. rtve noticias. 2016. Disponible a: <<http://www.rtve.es/noticias/20160513/richard-long-camino-andar/1349537.shtml>>.
- GUERRA, Carles. *Perejaume: l'home que parla de les coses*. Ara.cat. 2017. Disponible a: <https://www.ara.cat/suplements/diumenge/Lhome-que-Parla-coses_0_1757824223.html>. [Data d'entrada: 3/5/2018]
- PRIMO, Carlos. *Richard Long, el último artista romántico*. El País. 2016. Disponible a: <https://elpais.com/elpais/2016/03/18/icon/1458294092_537417.html>.

- *Amb filosofia T1·E7. TV3. El paisatge*. Disponible a: <<https://www.youtube.com/watch?v=Dzz7Dzm4qm0>>.

Annex

En aquest annex s'hi pot trobar dos apartats diferenciats.

Primerament s'hi mostra el llibret de recorregut, que es podrà veure també el dia de la presentació final. En aquest llibret hi exposo les reflexions i pensaments al mateix moment de realitzar la caminada. També, com es pot veure, hi ha petits dibuixos esbossats que necessitava expressar en aquell precís moment. Molt lluny d'allò científic i acurat és una forma més espontània de comentar la caminada i les diferents sensacions de l'acció.

Seguidament s'hi mostra també les fotografies, no la maquetació de la peça final, del llibret de "Retorns, dibuixos". En aquest s'hi pot veure una representació fotogràfica de diferents dibuixos de territori. Ja siguin camins o dibuixos que la pròpia naturalesa i la mà humana juntament amb el temps, ha construït. Aquest petit llibret també forma part de l'obra final, i es podrà veure durant l'exposició, però no se'n faran més còpies degut al caràcter d'obra única que se li atorga.

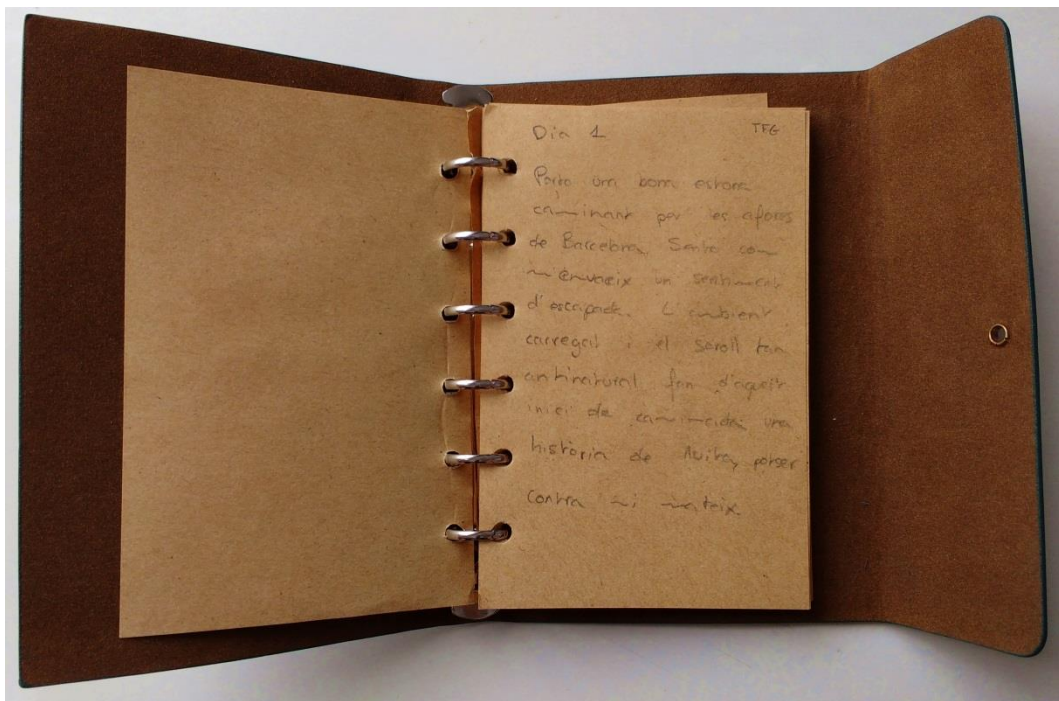
Totes les fotografies exposades en aquest annex han estat enregistrades per Albert Colell.

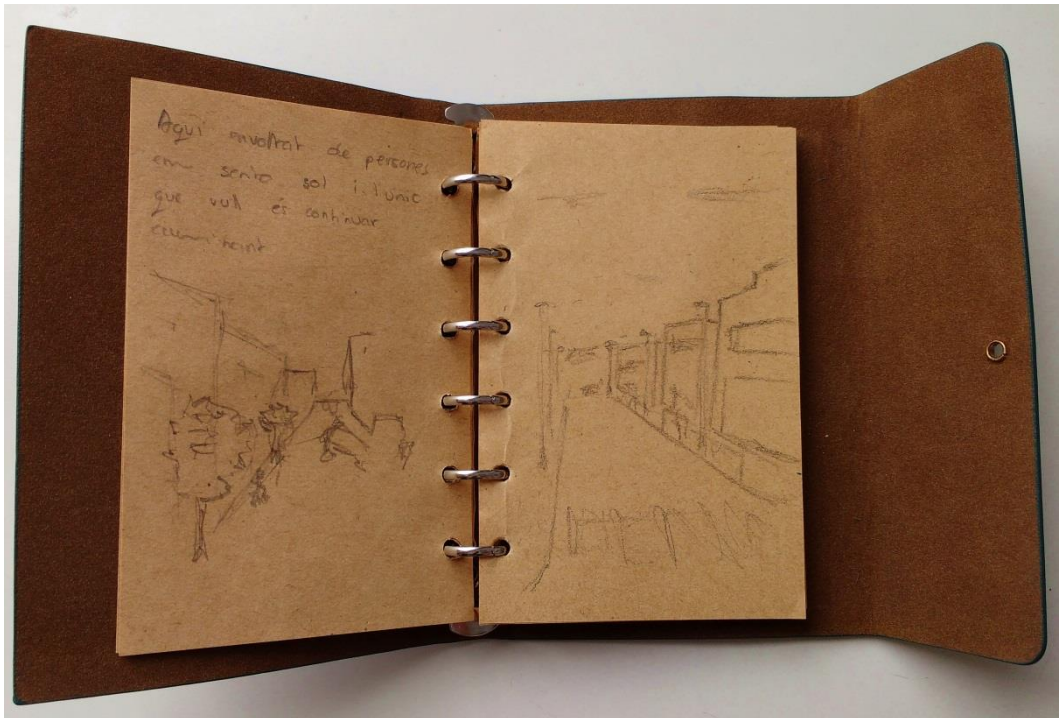
Libret de Recorregut

Libre de Recorregut. Retorns. Albert Colell.

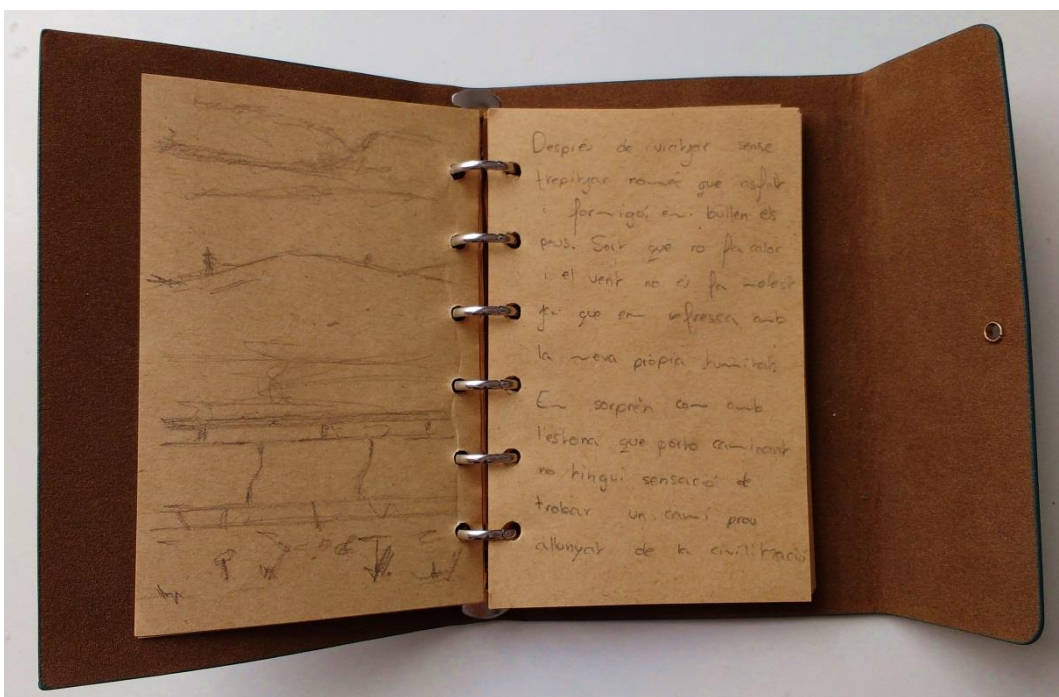
Dia 1. Porto una bona estona caminant per les afores de Barcelona. Sento com m'envaeix un sentiment d'escapada. L'ambient carregat i el soroll tan antinatural fan d'aquest inici de caminada una història de lluita, potser contra mi mateix.

Aquí envoltat de persones em sento sol i l'únic que vull és continuar caminant.

Després de viatjar sense trepitjar només per asfalt i formigó em bullen els peus. Sort que no fa calor i el vent no és fa molest ja que em refresca amb la pròpia humitat que creo. Em sorprèn com amb l'estona que porto caminant no tingui la sensació de trobar un camí prou allunyat de la civilització.

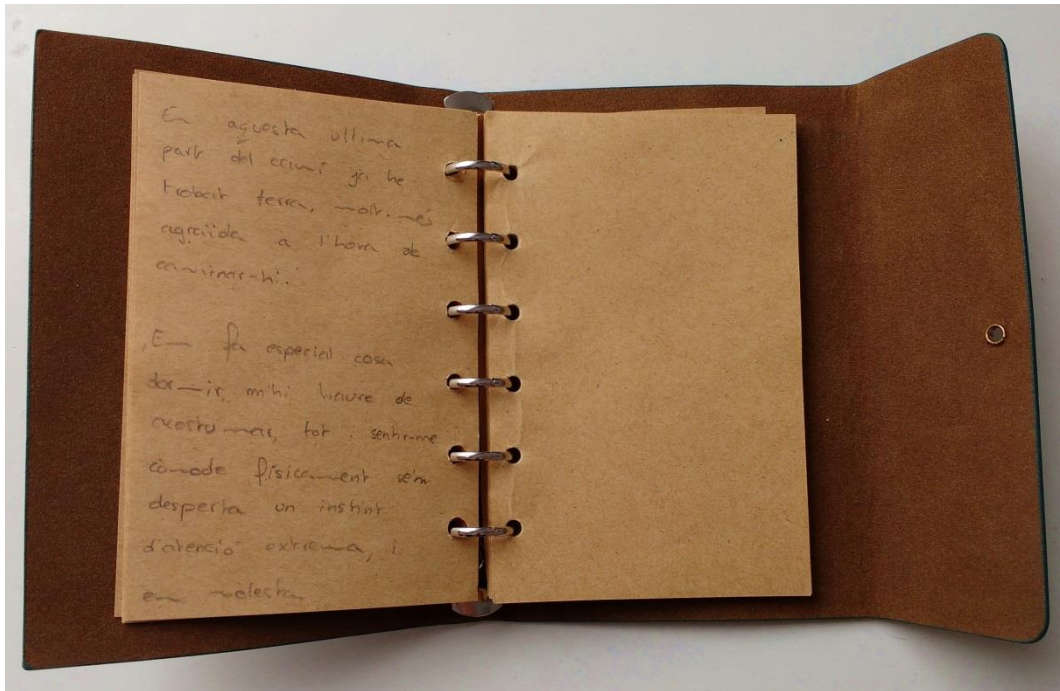

Arbres estrany. / Carreteres grans i grans polígons en construcció i al mateix temps abandonats. Un bosc gris que comparteix lloc i lluita per el territori a ocupar.

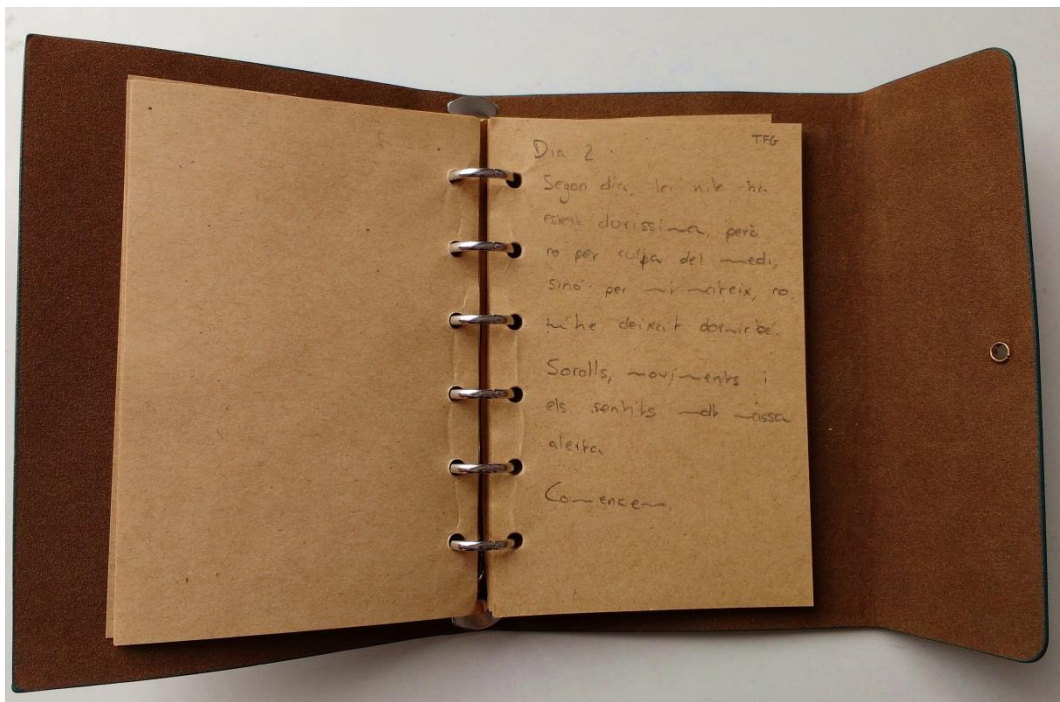
Primera fulla. / Estic cansat i decideixo guardar forces i dosificar per aguantar tota la travessa. Mentalment estic esgotat perquè em trobo lluny de casa i no veig canviar el meu entorn. Es com si no em moguéss de lloc, com estar sobre una cinta de córrer.

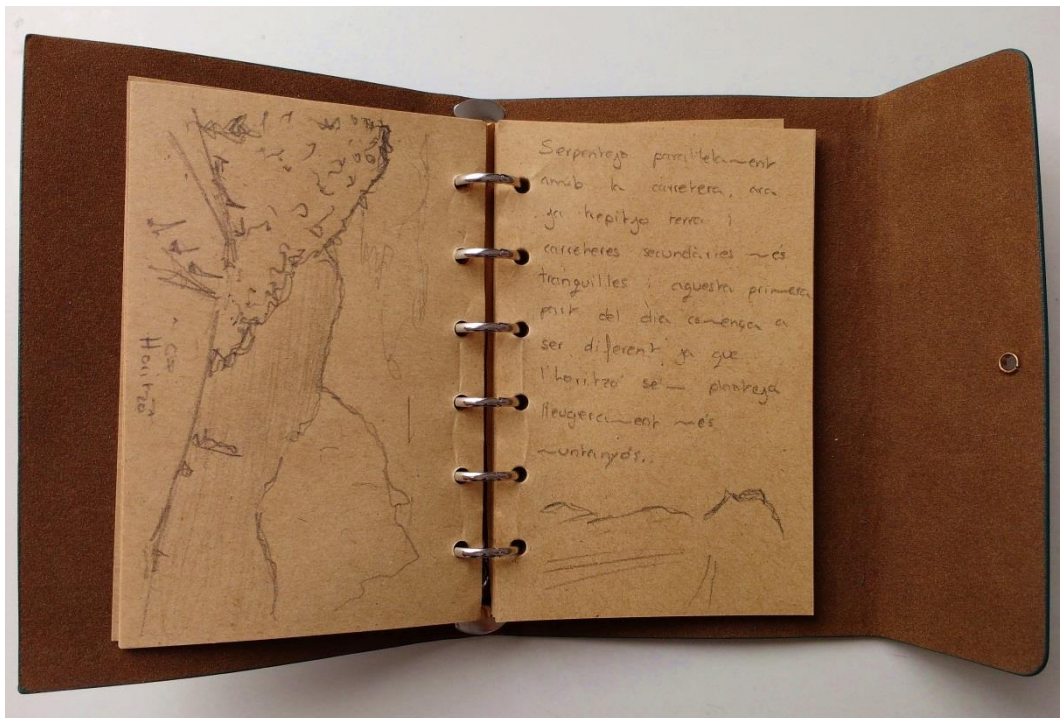

En aquesta última part de camí ja he trobat terra, molt més agraïda a l'hora de caminar-hi. Em fa especial cosa dormir, m'hi haure de acostumar i tot i sentir-me còmode físicament se'm desperta un instint d'atenció extrema, i em molesta.

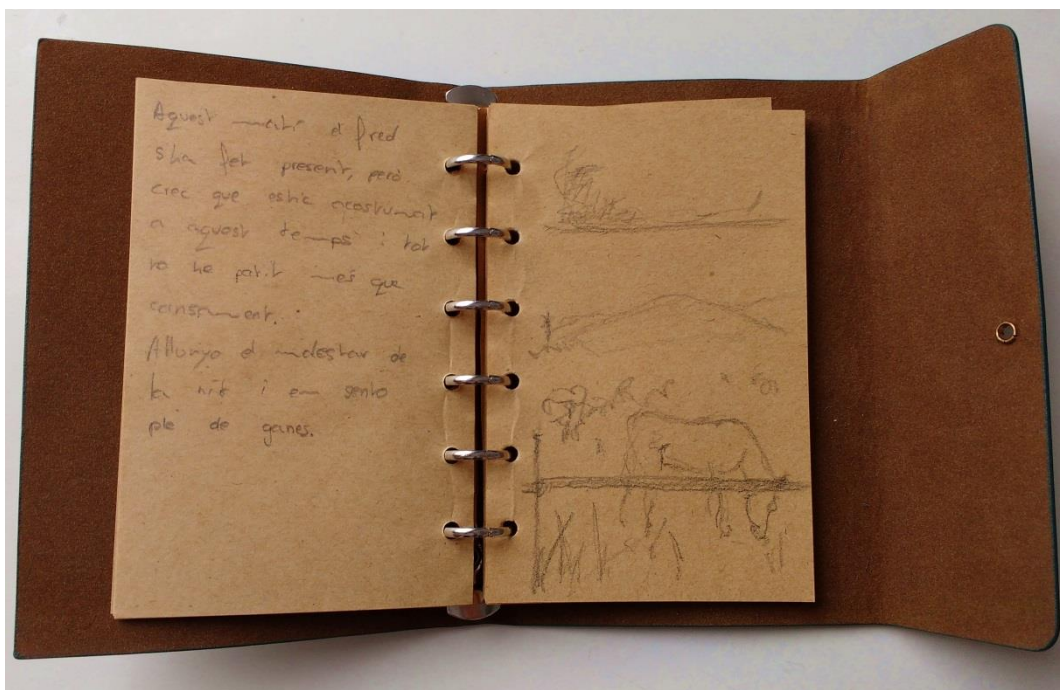
Dia 2. Segon dia, la nit ha estat duríssima, però no per culpa del medi, sinó per mi mateix, no m'he deixat dormir bé. Sorolls, moviments i els sentits molt massa alerta. Comencem.

Horitzó. / Serpentejo paral·lelament amb la carretera, ara ja trepitjo terra i carreteres secundàries més tranquil·les i aquesta primera part del dia comença a ser diferent ja que a l'horitzó se'm planteja lleugerament més muntanyós.

Aquest matí el fred s'ha fet present, però crec que estic acostumat a aquest temps i tot caminant no he patit més que cansament. Allunyo el malestar de la nit i em sento ple de ganes.

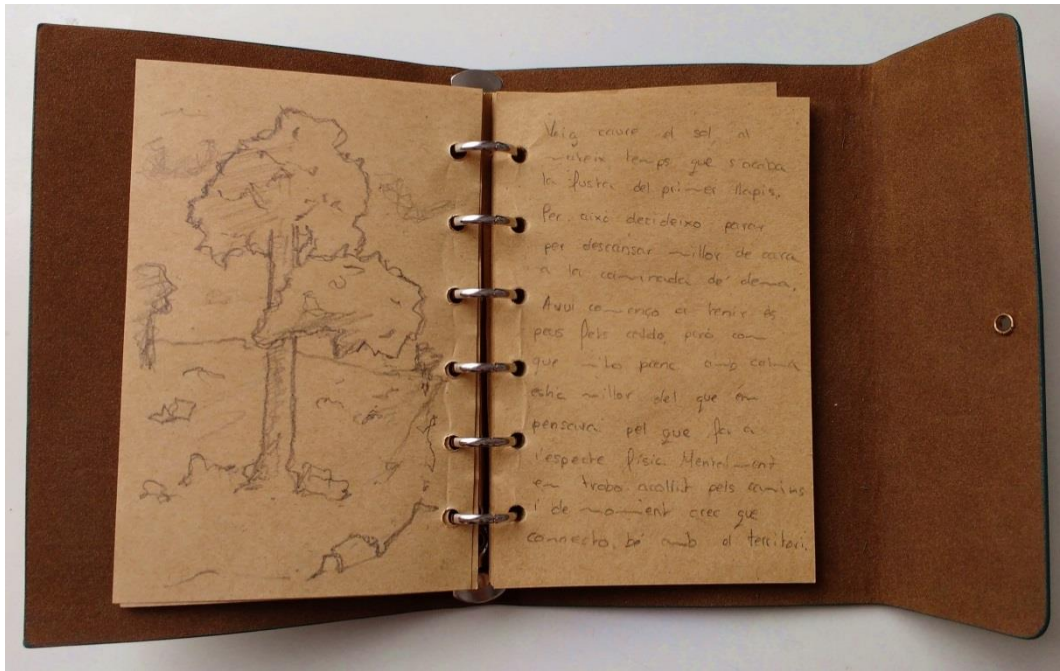

Deixo les vistes de Montserrat enrere per endinsar-me en camins terrosos que em fan sentir més a prop de casa i que em resguarden del soroll de les grans carreteres per on havia transitat abans.

Segona fulla.

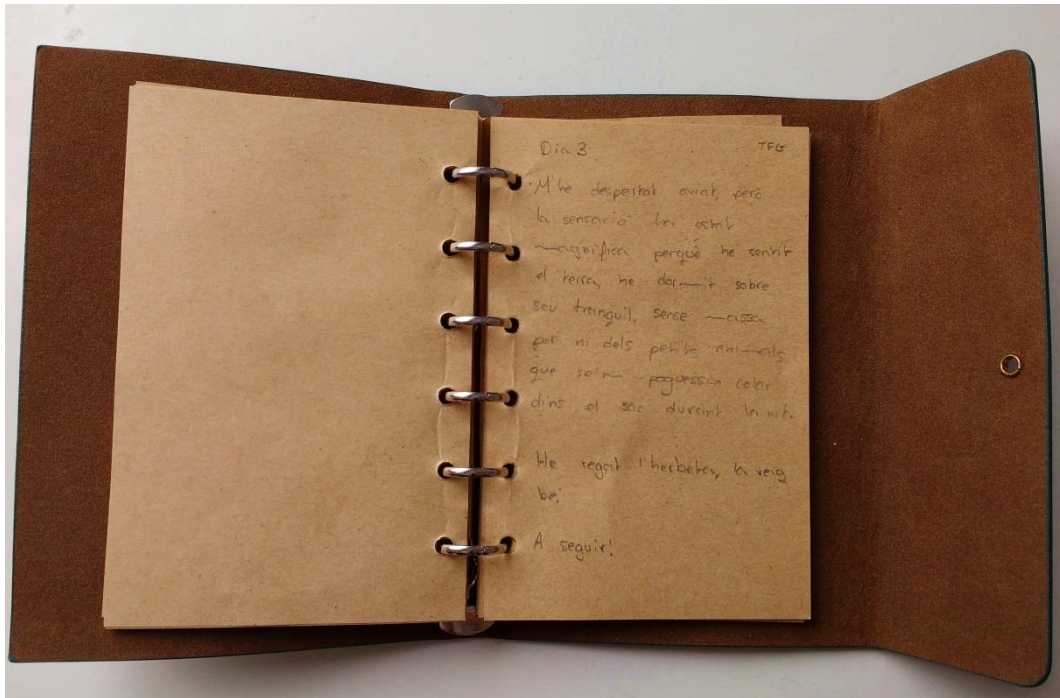

Veig caure el sol, al mateix temps que s'acaba la fusta del primer llapis. Per això decideixo parar per descansar millor de cara a la caminada de dema. Avui començo a tenir els peus fets caldo, però com que m'ho prenc amb calma estic millor del que em pensava pel que fa a l'aspecte físic. Mentalment em trobo acollit pels camins i de moment crec que connecto bé amb el territori.

El cel és el sostre

Dia 3. M'he despertat aviat, però la sensació ha estat magnífica perquè he sentit el terra, he dormit sobre seu tranquil, sense massa por dels petits animals que se'm poguessin colar dins el sac durant la nit. He regat l'herbeta, la veig bé. A seguir!

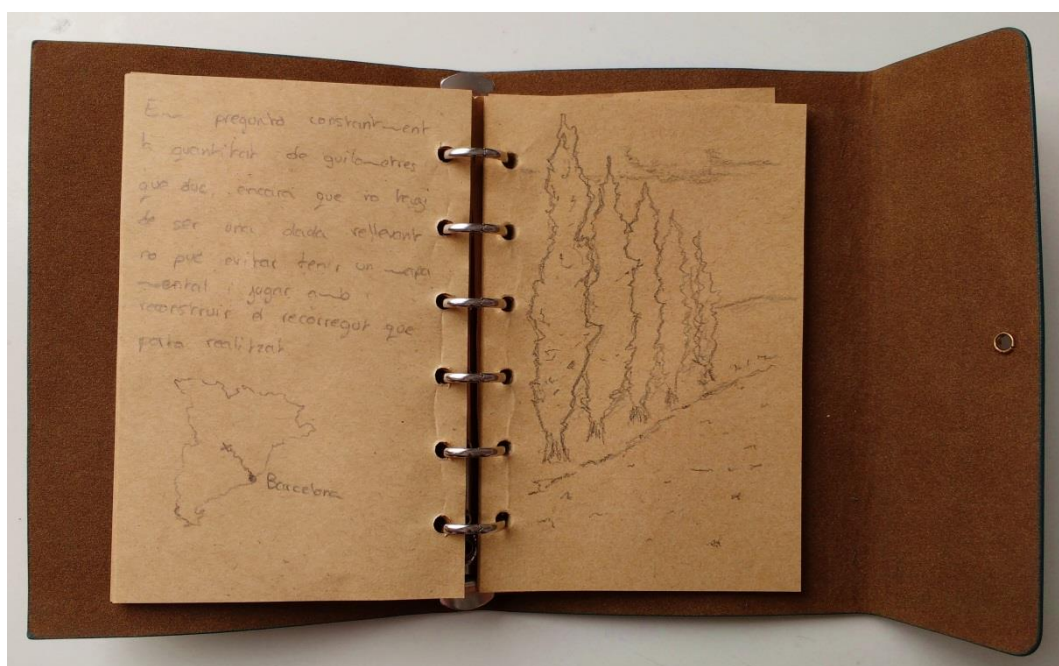
Tercera fulla. / M'interessa el desenvolupament sensorial que estic experimentant. Tinc la sensació que al no parlar amb ningú durant uns tres dies desenvolupo una oïda més sensible al medi que m'envolta.

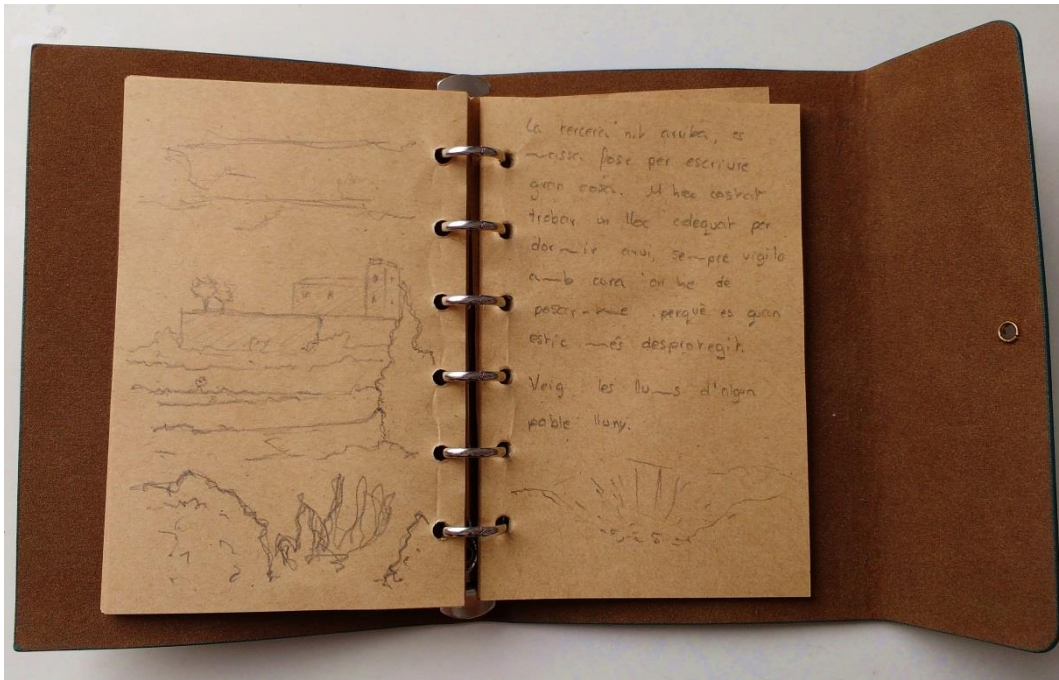

Tocant al cel. / Pel que vaig veient m'oriento amb facilitat i entenc que no escullo el camí més recte i ràpid a la primera, però l'horitzó m'ajuda ja que s'ha transformat amb una font d'informació molt important. La calor d'avui em fa entrar gana i parlo per primera vegada des de que vaig sortir per demanar un entrepà, se'm fa estrany.

Em pregunto constantment la quantitat de quilometres que duc, encara que no hagi de ser una dada rellevant no puc evitar tenir un mapa mental i jugar amb reconstruir el recorregut que porto realitzat. Barcelona.

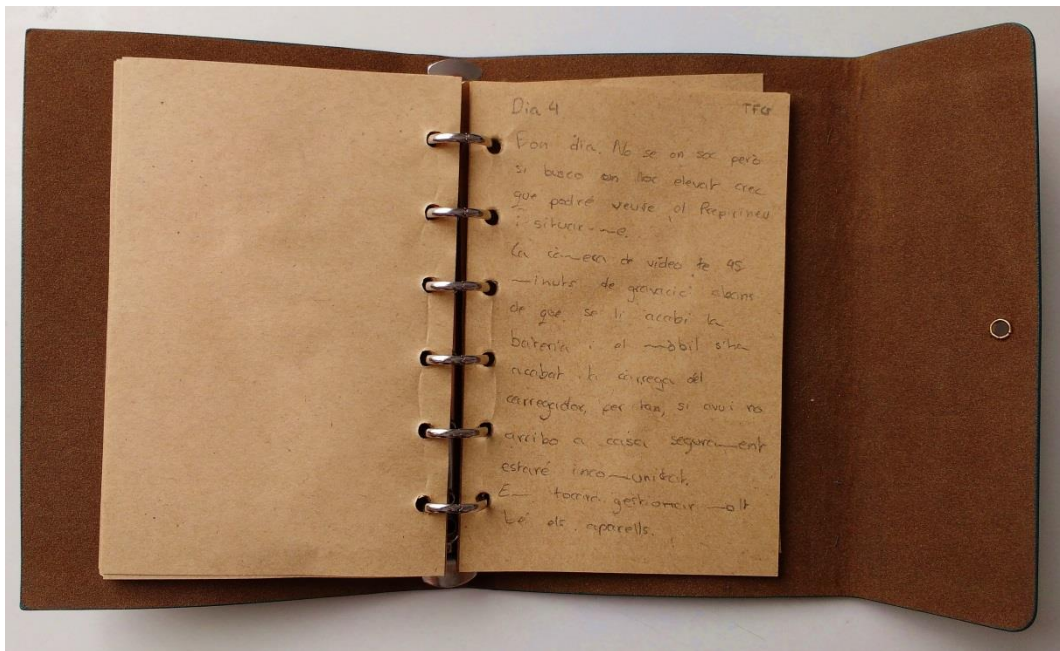

La tercera nit arriba, es massa fosc per escriure gran cosa. M'ha costat trobar un lloc adequat per dormir avui, sempre vigilo amb cura on he de posar-me perquè es quan estic més desprotegit. Veig les llums d'algun poble lluny.

Les llums dels molins m'enlluernen a cops des de de l'horitzó.

Dia 4. Bon dia. No se on soc però si busco algun lloc elevat crec que podré veure el Prepirineu i situar-me. La càmera de vídeo té 45 minuts de gravació abans de que se li acabi la bateria i el mòbil s'ha acabat la càrrega del carregador, per tan, si avui no arribo a casa segurament estaré incomunicat. Em tocarà gestionar molt bé els aparells.

Quarta fulla. / Trobo carreteres rurals i les segueixo cap amunt però els peus em fan mal i no vaig tan ràpid. Em sento brut, porto dies caminant sense dutxes, tinc ganes d'arribar només per això. Per tot el demés em sento molt cansat però a gust amb l'entorn. Els arbres em recorden a casa i la vegetació ha canviat, estic més amunt.

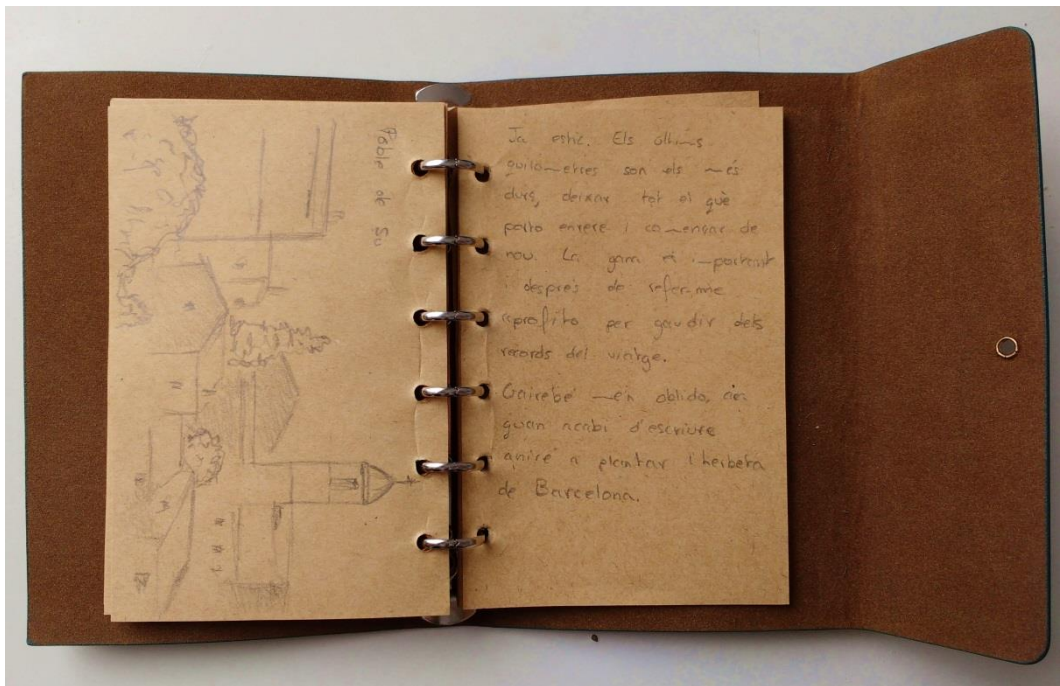

Torno a veure muntanyes

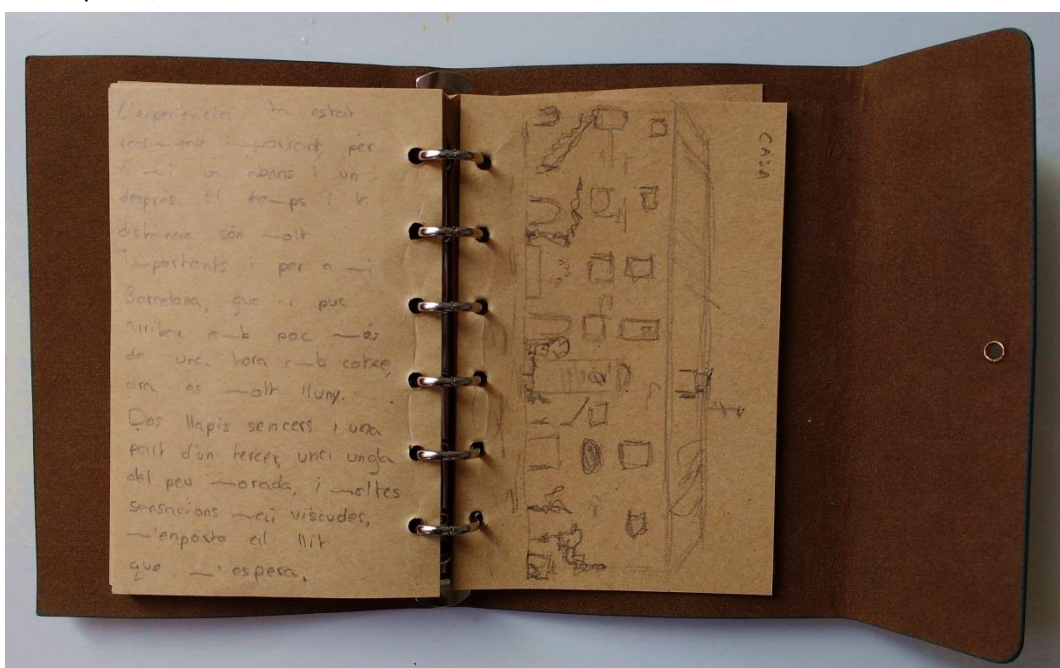
Per fi he reconegut el territori, i veig que podré arribar si no passa res estrany. La sensació de arribada em dona un regust amarg perquè em començo a sentir molt bé, sol i callat, arribar significa tornar a ser persona. / Trobo una carretereta que em conec, no sortiré del pas, ja se on vaig, em queda una bona estona però se completament a on soc.

Ja estic. Els últims quilometres son els més durs, deixar tot el que porto enrere i començar de nou. La gana és important i després de refer-me aprofito per gaudir dels records del viatge. Gairebé me'n oblidó, ara quan acabi d'escriure aniré a plantar l'herbeta de Barcelona.

L'experiència ha estat realment important, per a mi un abans i un després. El temps i la distància son molt importants i per a mi Barcelona, que i puc arribar amb poc més de una hora amb cotxe, ara és molt lluny. Dos llapis sencers i una part d'un tercer, una ungla del peu morada, i moltes sensacions mai viscudes, m'emporto al llit que m'espera. / Casa.

Returns, dibuixos

